

ارزیابی اقتصادی کشت قارچ خوراکی و بازاریابی آن

اصغر عابدی

در ایران در دو دهه گذشته مصرف قارچ افزایش یافته است. در زمانهای قبل در ایران توزیع محصول قارچ از طریق کانالهای مختلف بازار در سطح وسیع و بین گروههای مختلف مردم محدود بود. بر اساس تحقیقات انجام شده در دهه های گذشته در کشورمان مصرف سرانه قارچ نسبت به گذشته تغییر نموده و افزایش یافته است. حدود بیش از نیمی از قارچ تولیدی در سطح خرده فروشی توزیع گردیده و در منزل مصرف می گردد. بیشترین سهم مصرف قارچ در بین زنان و مردان در بین سنین ۲۰ تا ۳۹ سالگی است. بچه های سنین حدود ۱۲ سالگی دسته دیگر مصرف کننده این محصول می باشند. هزینه کشت قارچ حدود ۲۰ تا ۲۵ درصد هزینه کل تولید را تشکیل می دهد. در این تحقیق از الگوی فایده - هزینه استفاده شده است و بر اساس محاسبات انجام شده این نسبت رقمی بیش از ۲ ربه خود اختصاص می دهد. ضمناً میزان مصرف قارچ ارتباط مستقیم با درآمد فرد مصرف کننده دارد بطوریکه مصرف در درآمد بالا از میزان بیشتری نسبت به زمانی که درآمد وی پایین تر است می باشد. حدود بیش از یک سوم از مصرف کنندگان آنهاهی هستند که دارای درآمدی متوسط می باشند.

مقدمه

گونه های مختلف قارچ دارای میزان و انواع متفاوتی از پروتئین و ویتامین ها بوده، و همین عامل باعث گردیده استفاده از قارچ بعنوان یک منبع غذایی غنی از پروتئین جایگاه خاصی در سبد غذایی مردم اکثر کشور های جهان به خود اختصاص دهد. امروزه در اکثر کشورهای پیشرفته کشت و پرورش قارچ با تکنولوژی بالا و با استفاده از دستگاه های تمام اتوماتیک در مقیاس های وسیع به منظور مصارف داخلی، فرآورده سازی و نهایتاً صادرات صورت می پذیرد. در کشور ما نیز، امکان احداث کارخانجاتی از این قبیل و با تکنولوژی بالا قطعاً امکان پذیر است و در شرایطی حتی امکان مشارکت و استفاده از سرمایه گذاری خارجی نیز به دلیل وجود پارامتر های متنوع مورد نیاز جهت تولید انبوه قارچ در کشور وجود دارد. مزایای کشت و پرورش قارچ در گذشته موجب گردیده تا کشورهایی که به تکنولوژی تولید این محصول دست یافته اند آن را فاش نکرده و در اختیار سایر کشورها قرار ندهند، اما امروزه محققان و تولید کنندگان کشور های مختلف جهان، تلاش به مبادله اطلاعات، تجربیات و تحقیقات علمی میان کشورهای تولید کننده داشته و با برقراری و گسترش هر چه بیشترین مبادلات، سعی در آگاهی مردم نسبت به مزایای مصرف قارچ و به تبع آن گسترش تولید این ماده غذایی مفید دارند. از این رو کشور ما نیز باید بعنوان یک کشور در حال توسعه، در راستای اجرای یکی از محور های مهم توسعه یعنی تأمین سلامت غذایی جامعه تلاشی گسترده را در جهت شناخت، مصرف و تولید این محصول با امکانات فراوان و بالقوه موجود آغاز نماید.

مواد و روش ها

گرچه تلاش های کمی در تولید و صادرات قارچ صورت گرفته ولی با داشتن امکانات موجود باید پا را فراتر گذاشته سهم عمده ای از بازار های جهانی را به خود اختصاص داد.

در تمام کشور هایی که نقش عظیمی در تولید و صادرات قارچ داشته اند این روند به یکباره شکل نگرفته و این تولید کنندگان بزرگ نیز، روزی کار خود را با روش های سنتی و ابزار ساده مرسوم در آن زمان شروع کرده و با پی بردن به مزایای فراوان و جایگاه پر اهمیت قارچ در میان سایر محصولات کشاورزی، انگیزه لازم در توسعه هر چه بیشتر این محصول با استفاده از تکنیک های جدید را ایجاد نموده و رفته رفته گوی سبقت را از دیگران ربوده و اکنون، با تبدیل شدن به بزرگترین

صادرکنندگان قارچ جایگاه و درآمد قابل تأملی را برای خود تعریف نموده اند. در راستای رسیدن به اهداف فوق لازم است برآوردهای زیرانجام گیرد:

۱- محاسبه هزینه‌های احداث واحد تولیدی استاندارد، طبق الگوی کشورهای برتر تولید کننده و بزرگترین صادر کننده قارچ دنیا، شامل هزینه‌های ساخت سالن با بهترین مصالح، خرید و نصب تأسیسات متناسب با الگوهای علمی تولید، خرید تجهیزات مورد نیاز و درآمد حاصل از تولید.

۲- ارزیابی اقتصادی کشت محصول قارچ به روش‌های الگوی منفعت - هزینه و نرخ بازده داخلی.

نتایج بحث

نتایج حاصله از تحقیقات انجام شده بیانگر این موارد می باشد:

۱- فرآیند تولید این محصول باعث می شود که هر نوع خواسته‌ای را که یک تولید کننده از تولیدات خود دارد برآورده گردد. محاسبات انجام شده از طریق الگوی نسبت منفعت - هزینه در این کشت، بیشتر از ۲ برآورده شده و این بیانگر آن است که اجرای طرح‌های فوق به صرفه اقتصادی می باشد.

۲- توسعه فرهنگ تولید و لودر کمترین مقیاس موجود، منجر به بالا بردن سرانه مصرف آن شده و به کشاورز در ایجاد انگیزه کشت کمک بزرگی رامی نماید. به عبارتی امکانات توسعه فرهنگ شناخت، مصرف، تولید و صادرات این محصول با ارزش را برای تولید کننده فراهم می نماید.

۳- نیاز به فضای کم این کشت در هر مکانی، امکان پذیر بوده و علاوه بر آن نیاز به سرمایه کم، زود بازدهی محصول، راندمان بیولوژیکی بالا، امکان کشت در هر آب و هوایی، امکان تهیه مواد اولیه در داخل کشور و امکان صادرات محصول با داشتن فرآورده‌های جنبی متعدد از جمله ویژگیهای تولید این محصول می باشد.

۴- در صورت انتخاب بذرخوب و تهیه بستر مناسب کشت، همچنین رعایت اصول علمی در تولید و دقت در اجرای مراحل برداشت، نگهداری، بسته بندی و حمل، می توان اذعان داشت پایداری قارچ، کمتر از سایر محصولات کشاورزی همچون آلبالو - گیلاس - انگور - زرد آلو - هلو - موز - آلو زرد - گوجه فرنگی و انواع سبزیجات نمی باشد.

۵- اگر قصد داریم قارچ را برای مدت‌های طولانی تر نگهداری نماییم لازم است از روش‌های متداول استفاده نموده حتی اگر هزینه بر باشند، ولی هر میزان سرمایه گذاری در این زمینه، درآمد کافی ایجاد می نماید و این امر مهم‌ترین عامل توجیه اقتصادی مثبت می باشد.

۶- از آنجایی که امروزه قارچ تازه با روش‌های صحیح از یک قاره به قاره‌ای دیگر فرستاده می شود، بدون این که کوچکترین تغییری در کیفیت آن ایجاد گردد، می توان دریافت که روش‌های مدرن جایگزین شیوه‌های سنتی فعلی و معمول در کشور می تواند برقرار گردد.

منابع و مأخذ

۱- پرورش قارچ صدفی <http://www.mycowest.org/cult/i-grow/i-grow-1.htm>

۲- پرورش قارچ دکمه‌ای <http://www.fungi.com>

۳- سلطانی، غلامرضا (۱۳۶۹)، اقتصاد مهندسی، انتشارات دانشگاه شیراز، شیراز.

Economic analysis of cultivation mushroom and marketing

Asghar abedi

Abstract:

Iran mushroom consumption has been increasing over the past several decades. Basic knowledge of the distribution of mushroom consumption across different market channels, geographic regions, and population groups has been very limited in the past. The analysis indicates that per capita mushroom consumption is begin greatest than past in Iran.

A little more than half of fresh-market mushrooms are purchased at retail and consumed at home. Per capita mushroom use is highest among men and women aged 20-39, and lowest for children under the age of 12.

The cost of harvesting mushrooms is estimated at about 20 to 25 percent of total production costs. In this paper benefit-cost models calculate user benefits and costs. This ratio is grater than 2. Per capita mushroom consumption is positively correlated with income, with consumption among upper income consumers more than twice that of the lower income group and one-third greater than middle-income consumers.

Keywords: Mushrooms, consumption, per capita use, distribution, Benefit cost.